

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XXXIII. Habita ad populum in basilica sancti Clementis, feria sexta
Quatuor remporum Septembris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

quarunt, ut quarantur. Hos ergo adjuutores vestris A orationibus quaerite: hos protectores vestri reatus invenite: quia ne punire peccatores debeat, rogari vult & ipse qui iudicat. Unde & tam longo tempore comminatur iram, & tamen misericorditer expectat. Sic autem nos & misericordia eius refoveat, ut nullo modo negligentes reddat. Sic peccata nostra perturbent, ut mens in desperationem non proruat: quia etsi praesumentes metuemus, & metuentes speramus, aeternum regnum citius adepturi sumus, per eum qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Lectio sancti Evangelij secundum Lucam. B

Cap. 7. f

IN illo tempore: Rogabat Iesum quidam Phariseus, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei, discubuit. Et ecce mulier, quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Iesus accubisset in domo Pharisei, attulit alabastrum unguenti, & stans retro secus pedes ejus, lacrymis capit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. Videns autem Phariseus qui vocaverat eum, ait intra se, dicens: Hic si esset propheta, sciret utique, quae & qualis est mulier quae tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon, dixit: Aestimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrymis rigavit pedes meos, & capillis suis terxit. Osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: haec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt qui simul accubebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: E vade in pace.

HOMILIA XXXIII.

Habita ad populum in basilica sancti Clementis, feria sexta Quatuor temporum Septembris.

COgitanti mihi de Mariae poenitentia, flere magis liber, quam aliquid dicere. Cuius enim vel

saxeum pectus illa hujus peccatricis lacrymae ad exemplum poenitendi non emolliant? Consideravit namque quid fecit, & noluit moderari quid faceret. Super convivantes ingressa est, non iussa venit, inter epulas lacrymas obtulit. Disceite quo dolore ardet, quae flere & inter epulas non erubescit. Hanc vero, quam Lucas peccatricem mulierem, Joannes Mariam nominat, illam esse Mariam credimus, de qua Marcus septem daemonia ejecta fuisse testatur. Et quid per septem daemonia, nisi universa vitia designantur? Quia enim septem diebus omne tempus comprehendiur, recte septenario numero universitas figuratur. Septem ergo daemonia Maria habuit, quae universis vitiis plena fuit. Sed ecce, quia turpitudinis suae maculas aspexit, lavanda ad fontem misericordiae, convivantes non erubuit. Nam quia semetipsam graviter erubescit intus, nihil esse credidit quod verecundaretur foris. Quid ergo miramur, fratres, Mariam venientem, an Dominum suscipientem? Suscipientem dicam, an trahentem? Dicam melius, trahentem & suscipientem: quia nimirum ipse eam per misericordiam traxit intus, qui per mansuetudinem suscepit foris. Sed jam textum sancti Evangelij percurrentes, ipsum quoque ordinem quo venerit sananda, videamus. [Attulit alabastrum unguenti, & stans retro secus pedes Iesu, lacrymis capit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat.] Liqueat fratres, quod illicitis actibus prius mulier intenta, unguentum sibi pro odore suae carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuerat, hoc jam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat: sed hos jam per poenitentiam conterens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat: sed jam capillis lacrymas tergebat. Ore superba dixerat: sed pedes Domini osculans, hos in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. Converterit ad virtutum numerum, numerum criminum: ut totum serviret Deo in poenitentia, quidquid ex se Deum contempserat in culpa. Sed hoc Phariseus intuens despicit, & non solum venientem peccatricem mulierem, sed etiam suscipientem Dominum reprehendit, dicens intra se: [Hic si esset propheta, sciret utique, quae & qualis est mulier quae tangit eum: quia peccatrix est.] Ecce Phariseus veraciter apud se superbus, & fallaciter justus, agrum reprehendit de aegritudine, medicum de subventionem, qui ipse quoque de elationis vulnere aegrotabat, & ignorabat. Inter duos autem aegros medicus aderat: sed unus aeger in febre integrum sensum tenebat, alter vero in febre carnis & sensum perdiderat mentis. Illa quippe flebat quod fecerat: Phariseus autem de falsa justitia elatus, vim suae invaliditatis exaggerabat. In aegritudine ergo & sensum perdiderat, qui hoc ipsum quoque, quod a salute longè esset, ignorabat. Sed inter haec nos gemitus cogit, quosdam nostri ordinis viros intueri, qui sacerdotali officio praediti, si quid fortasse iuste exterius vel tenuiter egerint, protinus subiectos despiciunt, & peccatores quosque in plebe positos dedignantur, eisque compati culpam suam consentientibus nolunt, ac velut Pharisei more, a peccatrice muliere tangi despiciunt. Quae profecto mulier si ad Pharisei pedes venisset, nimirum calcibus repulsa discederet. Inquinari enim se alieno peccato crederet. Sed quia hunc vera justitia non replebat, de alieno vulnere aegrotabat. Unde semper necesse est, ut cum peccatores quosque conspiciamus, nosmetipsos prius in illorum calamitate desicemus: quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus, si lapsi non sumus. Et si censura magisterij debet semper virtute disciplinae vitia persequi, oportet tamen ut sollicitè discernamus, quia distinctionem debemus vitiis, compassionem naturae. Si enim feriendus est peccator, nu-

triendus est proximus. Cùm verò jam per pœnitentiam percussit ipse quod fecit, jam noster proximus peccator non est: quia cùm Dei justitia contra se dirigit, & hoc in se punit, quod justitia divina reprehendit. Sed jam iste superbus & arrogans quæ sententia convincatur audiamus. De duobus quippe ei debitoribus paradigma opponitur, quorum unus minus, & alius amplius debet: utrorumque debito dimisso, quis amplius largitorem debiti diligat, interrogatur. Quibus verbis protinus ille respondit: *Ille plus diligit, cui plus dimittitur.* Qua in re notandum est, quia dum suâ sententiâ Phariseus convincitur, quasi phreneticus funem portat ex quo ligetur. Enumerantur ei bona peccatricis: enumerantur mala falsi justi, cùm dicitur: [*Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hac autem lacrymis rigavit pedes meos, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hac autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: hac autem unguento unxit pedes meos.*] Post enumerationem verò subinfertur sententia: [*Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*] Quid fratres mei, esse dilectionem credimus, nisi ignem? & quid culpam, nisi rubiginem? Unde nunc dicitur: [*Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.*] Ac si aperte diceretur: Incendit plenè peccati rubiginem, quia ardet validè per amoris ignem. Tantò namque amplius peccati rubigo consumitur, quantò peccatoris cor magno charitatis igne concremat. Ecce ea quæ ad medicum venerat ægra, sanata est, sed de salute ejus adhuc alij ægrotant. Nam simul discumbentes conquesti sunt, intra se dicentes: [*Quis est hic qui etiam peccata dimittit?*] Sed cœlestis medicus ægros non despicit, quos etiam de medicamento fieri deterioros videt. Eam autem quam sanaverat, per pietatis suæ sententiam confirmat, dicens: [*Fides tuam te salvam fecit, vade in pace.*] Fides etenim salvam fecit, quia hoc quod petiit, posse se accipere non dubitavit. Sed ipsam quoque spei certitudinem jam ab illo acceperat, à quo per spem etiam salutem quærebat. In pace autem ire præcipitur, ut à veritatis itinere in viam scandali ulterius non derivetur.

Unde & per Zachariam dicitur: *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Tunc enim gressus nostros in viam pacis dirigimus, quando per illud actionum iter pergamus, in quo ab auctoris nostri gratia non discordamus. Hæc, fratres charissimi, historica expositione transcurramus: nunc verò si placet, ea quæ dicta sunt, mystico intellectu disseramus. Quem namque Phariseus de falsa justitia præsumens, nisi Judæicum populum: quem peccatrix mulier, sed ad vestigia Domini veniens & plorans, nisi conversa in Gentilitatem designat? Quæ cum alabastro venit, unguentum fudit, retro secus pedes Domini stetit, lacrymis pedes rigavit, capillis tersit, eisdemque quos infundebat & tergebat, pedes osculari non desit. Nos ergo, nos illa mulier expressit, si toto corde ad Dominum post peccata redeamus, si ejus pœnitentiæ luctus imitemur. Quid namque unguento, nisi bonæ odor opinionis exprimitur? Unde & Paulus dicit: *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco.* Si igitur recta opera agimus, quibus opinionis bonæ odore Ecclesiam respergamus, quid in Domini corpore nisi unguentum fundimus? Sed secus pedes Jesu mulier stetit. Contra pedes enim Domini stetimus, cùm in peccatis positi, ejus itineribus renitebamur. Sed si ad veram pœnitentiam post peccata convertimur, jam retro secus pedes stamus: quia ejus vestigia sequimur, quem impugnabamus. Lacrymis mulier pedes ejus rigat. Quod nos quoque veraciter agimus, si quibuslibet ultimis membris Domini per compassionis affectum inclinamur, si sanctis ejus in tribulatione compatimur, si eorum tristitiam, nostram putamus. Capillis mulier pedes

A quos rigaverat, tersit. Capilli quippe superfluent corpori. Et quid abundans terrena substantia, nisi capillorum speciem tenet? Quæ dum ad usum necessitatis superfluit, etiam abscessa non sentitur. Capillis ergo pedes Domini tergimus, quando sanctis ejus, quibus ex charitate compatimur, etiam ex his quæ nobis superfluent, miseremur: quatenus sic mens per compassionem doleat, ut etiam larga manus affectum doloris ostendat. Rigat namque lacrymis Redemptoris pedes, sed capillis suis non tergit, qui utcumque proximorum dolori compatitur, sed tamen eis ex his quæ sibi superfluent, non miseretur. Plorat & non tergit, qui verba quidem doloris tribuit, sed non ministrando quæ defunt, vim doloris minimè abscondit. Osculatur mulier pedes quos tergit. Quod nos quoque plenè agimus, si studiosè diligimus quos ex largitate continemus, ne gravis nobis sit necessitas proximi, ne ipsa nobis ejus indigentia quæ sustentatur, fiat onerosa: & cùm manus necessaria tribuit, animus à dilectione torpescat. Potest quoque per pedes, ipsam mysterium incarnationis ejus intelligi, per quod divinitas terram tetigit, & quia carnem sumpsit. *Verbum enim caro factum est, & habitavit in nobis.* Osculamur ergo Redemptoris pedes, cùm mysterium incarnationis ejus ex toto corde diligimus. Unguento pedes unguimus, cùm ipsam humanitatis ejus potentiam sacri eloquij bona opinione prædicamus. Sed hoc Phariseus videt, & invidet: quia cùm Judæicus populus Gentilitatem Deum prædicare conspicit, suâ apud se malitiam tabescit. Sed Redemptor noster facta ejusdem mulieris, quasi bona Gentilitatis enumerat, ut in quo malo Judæicus populus jaceat, agnoscat. Nam sic Phariseus retunditur, ut per eum, sicut diximus, perfidus ille populus ostendatur. [*Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hac autem lacrymis rigavit pedes meos.*] Aqua quippe extra nos est, lacrymarum humor intra nos: quia videlicet infidelis ille populus nec ea quæ extra se erant, unquam pro Domino tribuit: conversa autem Gentilitas pro eo non solum rerum substantiam dedit, sed etiam sanguinem fudit. [*Osculum mihi non dedisti: hac autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos.*] Osculum quippe, dilectionis est signum. Et infidelis ille populus Deo osculum non dedit, quia ex charitate eum amare noluit, cui ex timore servivit. Vocata autem Gentilitas Redemptoris sui vestigia osculari non cessat: quia in ejus amore continuo suspirat. Unde & sponse voce de eodem Redemptore suo in Canticis canticorum dicitur: *Osculetur me Cant. 1. osculo oris sui.* Osculum rectè conditoris sui desiderat, quæ se ei obsequi per amorem parat. [*Oleo caput meum non unxisti.*] Si pedes Domini, mysterium incarnationis ejus accipimus, congruè per caput illius ipsa divinitas designatur. Unde & per Paulum dicitur: *Caput Christi, Deus.* In Deo quippe, & non in se quasi in homine, credere Judæicus populus fatebatur. Sed Phariseo dicitur, [*Oleo caput meum non unxisti:*] quia ipsam quoque divinitatis ejus potentiam, in qua se Judæicus populus credere sponoedit, digna laude prædicare neglexit. [*Hæc autem unguento unxit pedes meos:*] quia dum incarnationis ejus mysterium Gentilitas credidit, summa laude etiam ejus ima prædicavit. Sed jam Redemptor noster enumerata bona concludit, cùm per sententiam subdit: [*Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*] Ac si aperte dicat: Etsi durum est valde quod coquitur, abundat tamen amoris ignis quo etiam dura consumantur. Libet inter hæc considerationem tantæ pietatis intueri. Peccatricis mulieris opera, sed pœnitentis, qua æstimatione Veritas apud se servat, quæ ejus adversario sub tanta distributione enumerat. Ad Pharisei prandium Dominus discumbebatur, sed apud pœnitentem mulierem mentis epulis delectabatur. Apud

Luc. 1. 8

2. Cor. 2. d

Sup. hom. 2. 22.

1. Cor. 1. 6

1. Cor. 11. 4

Apud Pharisæum Veritas pascebatur foris, apud A peccatricem mulierem, sed tamen conversam, pascebatur intus. Unde & ei sancta Ecclesia, quem sub specie hinnuli cervorum querit, in Canticis canticorum dicit: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Cervorum quippe hinnulus, Dominus appellatur, juxta assumptam carnem antiquorum filius patrum. Ferventior verò in meridie æstus ardescit, & umbrosam locum hinnulus querit, quem æstus igne non afficit. In illis ergo cordibus Dominus requiescit, quæ amor præsentis sæculi non incendit, quæ carnis desideria non exurunt, quæ incensa suis anxietatibus in hujus mundi concupiscentiis non arefcaunt. Unde & Maria dicitur: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Umbrosa ergo loca in meridie ad pascedum hinnulus querit: quia talibus mentibus Dominus pascebat, quæ per respectum gratiæ temperata, corporalibus desideriis non uruntur. Plus ergo pœnitens mulier pascebat intus, quàm Pharisæus Dominum pascebat foris: quia ab æstu carnalium quasi hinnulus Redemptor noster ad illius mentem fugerat, quam post vitiorum ignem, pœnitentiæ umbra temperabat. Pensemus quantæ pietatis fuerit, peccatricem mulierem non solum ad se admittere, sed etiam ad tangendum pedes præbere. Consideremus gratiam misericordis Dei, & damnemus multitudinem reatus nostri. Ecce peccatores videt & sustinet, resistentes tolerat, & tamen quotidie per Evangelium clementer vocat. Confessionem nostram ex puro corde desiderat, & cuncta quæ delinquimus, relaxat. Temperavit nobis distractionem legis, misericordia Redemptoris. In illa quippe scriptum est: *Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Si quis hæc vel illa fecerit, lapidibus obruasur.* Apparuit conditor & redemptor noster in carne, confessioni peccatorum non penam, sed vitam promittit: mulierem sua vulnera confitentem suscipit, & sanam dimittit. Inflexit ergo ad misericordiam duritiam legis: quia quos justè illa damnat, ipse misericorditer liberat. Unde bene quoque in lege scriptum est, quia manus Moyses erant graves: *sumentes ergo lapidem, posuerunt subter, in quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant manus ejus.* Moyses quippe sedit in lapide, cum lex requievit in Ecclesia. Sed hæc eadem lex manus graves habuit: quia peccantes quosque non misericorditer pertulit, sed severa distractione percussit. Aaron verò mons fortitudinis, Hur autem ignis interpretatur. Quem itaque mons iste fortitudinis signat, nisi Redemptorem nostrum, de quo per Prophetam dicitur: *Erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium?* Aut quis per ignem, nisi Spiritus sanctus figuratur, de quo idem Redemptor dicit: *Ignem veni mittere in terram?* Aaron ergo & Hur graves manus Moyfi sustentant, atque sustentando leviores reddunt: quia mediator Dei & hominum cum igne sancti Spiritus veniens, mandata legis graviora, quæ dum carnaliter tenerentur, portari non poterant, tolerabilia nobis per spiritalem intelligentiam ostendit. Quasi enim manus Moyfi leves reddidit; quia pondus mandatorum legis ad virtutem confessionis retorfit. Hanc nobis sequentibus misericordie promissionem innuit, cum per Prophetam dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat.* Hinc iterum sub Judææ specie unicuique peccatrici animæ dicitur: *Si dereliquerit vir uxorem suam, & illa recedens duxerit virum alterum, nunquid revertetur ad eam ultra? nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: verumtamen revertere ad me, dicit Dominus.* Ecce paradigma turpis mulieris dedit. Ostendit quod post turpitudinem recipi non possit. Sed hoc ipsum paradigma quod protulit, qui per misericordiam vincit, cum dicit fornicantem mulierem recipi

S Greg. Tom. I.

nequaquam posse, & tamen ipse fornicantem animam ut recipiat expectat. Pensate fratres, pondus tantæ pietatis. Dicit quod fieri non potest, & demonstrat quia hoc ipse facere etiam contra morem potest. Ecce vocat, & quos inquinatos denunciat, hos etiam amplecti querit, à quibus desertum esse se queritur. Nemo ergo tantæ misericordie tempus perdat, nemo oblata remedia divinæ pietatis abiciat. Ecce superna benignitas avertos nos revocat, & nobis revertentibus, suæ clementiæ sinum aperit. Unusquisque ergo penset quo debito constringitur, quando illum Deus expectat, nec contemptus exasperatur. Qui ergo permanere noluit, redeat: qui stare contempsit, saltem post lapsum surgat. Quanto nos amore conditor noster expectat, insinuat cum per Prophetam dicit: *Attendi & auscultavi, nemo quod bonum est loquitur: non est qui recogitet in corde suo & dicat, Quid feci?* Certè nunquam cogitare mala debuimus. Sed quia cogitare recta nolimus, ecce adhuc sustinet, ut recogitemus. Videte tantæ pietatis sinum, considerate apertum vobis misericordie gremium: quos malè cogitantes perdidit, bene recogitantes querit. Ad vos ergo, fratres charissimi, ad vos oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte: quæque vos in adolescentia, quæque in juventute deliquisse meministis, deserte; morum operumque maculas lacrymis terge. Amemus jam Redemptoris nostri vestigia, quæ peccando contempsimus. Ecce, ut diximus, ad recipiendos nos supernæ pietatis sinus aperitur, nec maculosa in nobis vita contemnitur. Per hoc quod iniquationem nostram perhorrescimus, internæ jam munditiæ concordamus. Revertentes nos Dominus clementer amplectitur; quia peccatorum vita ei esse indigna jam non potest, quæ sletibus lavatur in Christo Jesu Domino nostro: qui vivit & regnat cum Patre Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Lectio sancti Evangelij secundum
Lucam.

IN illo tempore: Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei & Scribae, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit novaginta novem in deserto, & vadit ad illam que perierat, donec inveniat illam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens: & veniens domum, convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quàm super novaginta novem justis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & evertit domum, & querit diligenter donec inveniat eam? Et cum invenerit, convocat amicas & vicinas suas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente.

A A a a